

Ѓорѓи Какашевски, ФОН Универзитет, Скопје
Симе Арсеновски, ФОН Универзитет, Скопје

UBUNTU LINUX

(Продолжение од минатиот број)

UBUNTU И DEBIAN ПРОЕКТОТ

Debian е една од Linux дистрибуциите што најдолго опстојува и оваа Linux дистрибуција е концепциски родител на Ubuntu Linux (www.ubuntu.com). Debian проектот (www.debian.org) е основан во 1993 година и со години произведува квалитетни GNU/Linux дистрибуции. Debian е добро познат по неговите стабилни верзии кои што се базирани на големи колекции на темелно тестиран и комплетно интегриран софтверски пакет, но се карактеризира и со бавно издавање на нови изданија. Со цел побрзо да се издаваат новите изданија и да се има подобар механизам за обновување на системот и известување на корисниците кога системот треба да се обнови, е создаден Ubuntu проектот.

Во голема мера, Ubuntu се стреми да ги преземе добрите страни на Debian, но и да ги поправи негативните аспекти на Debian. Целта е да се создаде синтетичка целина која е, помеѓу другото, наменета и за корисници кои не можеле да го користат Debian или немале желба.

Ubuntu се обидува да се надгради на Debian со тоа што ќе ги подобри областите каде има простор за подобрување. Проектот не е направен во никој случај за да го замени Debian. Напротив, Ubuntu не може да постои без Debian проектот, бидејќи е базиран на Debian и на високиот квалитет кој што постојано го нуди Debian. Поврзаноста помеѓу Debian и Ubuntu е на начин на кој што и Debian и Ubuntu зависат од Linux и GNU проектите, за да произведат добар софтвер, кој што можат да го сместат во пакет и дистрибуираат.

РАЗВОЈ НА UBUNTU LINUX

Ubuntu претставува понова дистрибуција на Linux. Таа е креирана во април 2004 година, па изгледа рано за да се зборува за историјата на Ubuntu. Меѓутоа, изминативе неколку години беа плодни години за Ubuntu. Со експлозивниот раст кој го направи, тешко е дури за оние што се најдиректно вклучени во Ubuntu проектот да водат евиденција за напредокот и успехите на Ubuntu. Значително, постојат неколку клучни аспекти чија што историја мора да биде прикажана за да целосно се разбере Ubuntu.

Ubuntu Linux е дистрибуција која се фокусира на потребите на обичните корисници (десктоп корисниците). Проектот е спонзориран од Canonical Ltd (www.canonical.com), компанија основана од страна на Марк Шатлворт (Mark Shuttleworth), успешен јужноафрикански претприемач, долгогодишен Debian Linux програмер и познат промотор на слободниот софтвер. Шатлворт инвестирал над 10 милиони долари за да ја иницира Ubuntu фондацијата, која што била поттикната од неговата верба во слободниот софтвер, и за да ја поправи, според него, најголемата грешка од сите – доминацијата на Microsoft на пазарот на десктоп компјутерите.

Марк Шатлворт

Историјата на Ubuntu не може да се нарече комплетна без во неа да биде вклучен Марк Шатлворт. Шатлворт е, без сомнение, највлијателната и најважната личност во Ubuntu. Уште поважно од историска гледна точка е тоа што Шатлворт исто така е иницијаторот на проектот што ја создаде снежната топка која што постепено се движеше и денес прерасна во големиот Ubuntu проект.

Шатлворт е роден во 1973 во Јужна Африка. Дипломирал на бизнис науки, исто така посетувал уште една високо-образовна установа каде што дипломирал на насоката информатичка технологија. За време на студиите компјутерите му биле главно хоби и преокупација. Шатлворт бил вклучен во заедница на бесплатниот софтвер. Тој имал мал удел во креацијата на Apache веб серверот, како и на Debian проектот, а исто така бил првата личност кој што го прикачил Apache веб серверот на Linux, која е една од најважните апликации за Linux.

Во раните фази на развитокот на вебот, Шатлворт основал систем кој нуди сертификати за валидност на веб страни и основал компанија за безбедност на Интернет апликации наречена Тафт. Со богатството што го направил на млади години, Шатлворт можел да живее богато, спокојно и релаксирано, без потреба да работи за да заработи за живеачка. Меѓутоа тој не сакал таков живот туку се посветил на својот сон да биде во вселената, за кој што донирал 20 милиони долари на Руската вселенска програма. Во мисијата Шатлворт поминал 2 дена во ракетата Сојуз и 8 дена во меѓународната вселенска станица, каде што учествувал во експерименти поврзани со сидата и истражувања на генетски материјали.

Марк Шателворт во вселенската мисија во 2002 година

Во 2001 Шатлворт ја создал Шатлворт фондацијата, непрофитна организација основана во Јужна Африка, која цели кон развој на општеството и образованието. Секако, начинот на кој оваа организација прави обиди да ги постигне зацртаните цели често пати вклучува и бесплатен софтвер. Оваа организација е еден од најголемите промотори на слободниот софтвер во Африка, па и во светот. Кај Шателворт повторно се враќа љубовта кон Linux и во 2004 година го започнува големиот проект Ubuntu.

Од самиот почеток, Марк Шатлворт одлучил дека Ubuntu ќе биде секогаш бесплатен и дека ќе биде слободно достапен за сите. За разлика од други дистрибуции на Linux, не постои ниту една комерцијална верзија на Ubuntu (иако е возможно да се плати за одредени услуги, како на пример техничка поддршка, ако корисникот има таква желба и потреба). Но всушност една од најголемите предности на Ubuntu е што можете да се најдат илјадници корисници кои што се подготвени

доброволно да им помогнат на останатите корисници. Како што Ubuntu софтверот е направен за да биде слободно споделен помеѓу корисниците, во Ubuntu заедницата истото верување важи и за знаењето, кое што исто така треба слободно да се споделува помеѓу корисниците.

Сè си има свое значење, па произлегува прашањето кое е значењето Ubuntu во Ubuntu Linux. Без изненадување, најдобар одговор на ова прашање доаѓа од веб страницата на Ubuntu:

Ubuntu е древен африкански збор што значи "хуманост кон другите". Ubuntu исто така значи "Јас сум тоа што сум поради тоа што сме сите ние". Ubuntu Linux дистрибуцијата го носи духот на Ubuntu во светот на софтверот. На сликата е прикажано логото на Ubuntu, на кое е претставена прегратка на луѓе.

Логото на Ubuntu

КАРАКТЕРИСТИКИ НА UBUNTU

Во овој дел ќе бидат споменати само позначајните карактеристики на Ubuntu дистрибуцијата, а целта нема да биде издвојување на Ubuntu како најдобра Linux дистрибуција.

Популарноста на Ubuntu и големиот број на корисници кои го користат е една од причините за да се избере оваа Linux дистрибуција. Ова овозможува постоење на активна заедница на Ubuntu корисници, па за голем дел од проблемите може да се најде решение на Интернет или преку контакт со други корисници.

Ubuntu е сместен на едно CD, кое се нарекува живо CD (анг. *live CD*). Тоа е затоа што Ubuntu може да се стартува од CD-то, односно без инсталација на тврдиот диск. Се внесува живото CD во компјутерот и започнува стартувањето на Ubuntu од живото CD. Ubuntu се карактеризира со лесна и брза инсталација. Фер би било да се каже дека повеќето денешни Linux дистрибуции се прилично лесни за инсталирање (дефинитивно побрзо и полесно од Windows). Ubuntu се инсталира со само неколку кликови со глумчето од живото CD на Ubuntu. По инсталацијата живото CD не е неопходно за работа на системот.

Ubuntu е прилично лесен за користење, што наликува на Windows во работењето, но сепак повеќе наликува на Linux од другите дистрибуции на Linux кои што се Windows ориентирани.

Ubuntu е базиран на Debian дистрибуцијата, што значи дека го искористува мошне погодниот DEB пакет на Debian за справување со апликации и нивна инсталација. Вградени се две графички софтверски апликации наменети да го олеснат процесот на инсталација на апликациите на Ubuntu. Постојат толку многу пакети на располагање за Debian системите, а истите пакети на софтвер работат и под Ubuntu, па корисниците имаат огромен избор на апликации со кои може да работат. Некои дистрибуции се ажурирани со темпо на полжав, додека други пуштаат во оптек дистрибуции премногу често и премногу брзо и поради тоа се полни со грешки. Ubuntu, со нивниот разумен 6 месечен циклус, се обидува да биде што поажурен, додека во исто време се внимава новите верзии да не бидат пуштени во оптек пред да бидат вистински спремни и комплетни за такво нешто. На овој начин, корисниците се осигурани дека имаат ажурна и истовремено дистрибуција со помалку грешки. Погоре беше споменато дека стабилноста се должи и на стабилноста на Debian проектот.

Ubuntu добро се справува и со грешките од страна на корисниците, т.е. и по нивното појавување останува стабилен. Ова е многу важно за почетници кои имаат талент да прават грешки. Ништо не го разочарува новиот корисник како поседувањето на систем кој што не знае да се справи со грешките.

Многу Linux дистрибуции, иако се прилично способни во „десктоп арената“, благодарение на програмерите и компјутерските „бубатори“, се полни со непотребни компоненти кои што најверојатно никогаш нема да ги употребат обичните корисници, а воедно истите заземаат скапоцено слободно место. Целта на Ubuntu е да го зграпчи десктоп пазарот, така што потребите на обичниот корисник се секогаш на ум. Резултатот е во тоа што GNOME работната околина на Ubuntu е многу удобно место за просечниот корисник.

СРОДНИ ПРОЕКТИ

Поради различни потреби на корисниците, како и користењето на Ubuntu во различни околин, Ubuntu тимот започна сродни проекти кои се појавуваат како други дистрибуции: Kubuntu, Edubuntu, Gubuntu и Xubuntu. Покрај овие дистрибуции, постојат и други сродни дистрибуции кои се креирани од други издавачи па затоа и се нарекуваат неофицијални Ubuntu дистрибуции.

Ubuntu дистрибуцијата го користи графичкиот интерфејс познат како GNOME за работна околина. Проект Kubuntu (www.kubuntu.org) претставува верзија на Ubuntu што ја користи KDE работната околина наместо GNOME. Така, корисниците кои се навикнати на KDE работната околина можат да ја користат оваа дистрибуција на Ubuntu.

Edubuntu (www.edubuntu.org) дистрибуцијата многу наликува на Ubuntu, го користи GNOME како работна околина, меѓутоа е дизајнирана за користење во едукативни намени низ училиниците или пак во домовите на учениците. Целта е да се популаризира користењето на Linux во образовните установи и институции. Во оваа дистрибуција се додадени и многу едукативни апликации.

Xubuntu (www.xubuntu.org) е назнака за оперативен систем базиран на Ubuntu кој што користи Xfce графичка работна околина која не бара поголеми ресурси. Xubuntu е главно наменет за употреба на послаби компјутери, но се употребува и на помокни компјутери во случај кога корисникот бара ефикасна работна околина и што пооптимално искористување на системските ресурси.

Gobuntu (www.gobuntu.org) се стреми да овозможи дистрибуција што се состои само од слободен и бесплатен софтвер. Gobuntu беше официјално најавен од страна на Марк Шатлворт на 10 јули, 2007. Од тогаш Gobuntu започнаа да се издаваат дневно што значи дека веднаш по измените софтверот се издава.

ПОДДРШКА ЗА UBUNTU

Сосема нормално, компјутерскиот софтвер понекогаш бара да се постават прашања во врска со начинот на кој што треба да се користи тој софтвер, или прашања за решавање на одредени проблеми. Ова е особено вистинито кога се говори за софтвер како Linux, каде што не само што се инсталираат милион апликации, но се инсталира и оперативниот систем од кој што зависат тие апликации. Главната предност на комерцијалните оперативни системи, како Windows на Microsoft или Mac OS на Apple, е тоа што во случај на проблем се претпоставува дека можете да се јавите кај добавувачот на софтверот и да побарате помош. Во реалност, ако пробате, на пример, да исконтактирате со Microsoft за проблем поврзан со Windows, тешко дека ќе има некаква корист од тоа. Ubuntu нуди импресивна техничка поддршка, почнувајќи од заедница на корисници која што волонтерски помага, па сè до компании кои даваат техничка поддршка за одредена цена како Canonical Ltd и бројни други компании лоцирани низ целиот свет.

Бидејќи Linux софтверот зависи од развојниот модел на заедницата на корисници, бесплатната помош често пати се дава од истата заедница на корисници која што учествува во развојот на Ubuntu. Ова е област во која што Ubuntu навистина се издвојува, списоци со е-пошти, блогови, интерактивни форуми се дел од методите кои се користат за да се дојде до нови информации околу Ubuntu и исто така да се добие техничка поддршка и одговор на некое конкретно прашање, дадено од страна на Ubuntu корисник што го имал и го решил истиот проблем. Овие ресурси се наоѓаат на веб и служат како одличен извор на информации за Ubuntu проектот, помагајќи во идентификацијата на одредени проблеми и работи на кои што треба да им се обрне внимание во идните изданија на Ubuntu.

Ubuntu блогот, познат како Планета Ubuntu, се разликува од типичниот блог бидејќи содржината на веб страницата не е континуиран извор на информации напишани од едно лице (planet.ubuntulinux.org). Напротив, Планета Ubuntu е место каде Ubuntu програмери и членови на Ubuntu заедницата можат да споделуваат занимливости, новости, жалби и успеси.

Форумите се атрактивна алтернатива на листите со е-пошта адреси доколку корисникот има време да ја посети веб страницата на која што се наоѓа форумот. Ubuntu форумите се поставени на www.ubuntuforums.org. Оваа страница овозможува огромен избор на добро организирани форуми кои што можат лесно да се пребаруваат за да се најде одредена информација, да се постави одредено прашање, да се зборува со останатите корисници или да се гледаат статиите од другите корисници со цел да се стекне ново знаење во одредена област поврзана со Ubuntu. IRC е скратеница за Internet Relay Chat што е популарен механизам за онлајн дискусии на речиси било која тема. IRC каналот на англиски јазик на Ubuntu се вика #ubuntu и се наоѓа на серверот irc.freenode.net. Постојат и други IRC канали на повеќе светски јазици.

Листите со е-пошти се одличен начин да се достави директно информацијата до е-поштата на корисникот, за разлика од форумот, каде што треба да се посети

форумот и да се пронајде информацијата. Постојат огромен број на Ubuntu листи со е-пошти, многу од нив се специјализирани и за да се користат прво треба корисникот да се зачлени на нив преку Интернет. Стандардните листи со е-пошти може да се најдат на: www.ubuntulinux.org/community/lists.

Фрижидерот на Ubuntu (fridge.ubuntu.com) е централна локација каде корисниците на Ubuntu можат да најдат што е ново во Ubuntu заедницата. Прикажани се информации околу идни настани поврзани со Ubuntu, тековни информации за Ubuntu на Интернет и во пишаните медиуми, информации од разни Ubuntu тимови, проекти и слично.

ЛОКАЛИЗАЦИЈА НА LINUX

Како и самото создавање на слободниот софтвер, така и неговата локализација, главно се базира на доброволна основа од повеќе ентузијастички понекогаш групирани во невладини организации.

Преводот се одвива преку Интернет, па оној кој е заинтересиран да преведе некој дел од слободниот софтвер се логира на веб страницата наменета за преведување, прави измени во преводот и ги снима. На тој начин огромен број Linux корисници учествуваат во преводот на различни делови од оперативниот систем. Освен овој начин, се извршуваат и проекти кои се наменети за преведување на одредени софтверски пакети (маратонот за преведување на OpenOffice.org на македонски јазик).

Во Македонија постои невладина организација која има за цел да го промовира слободниот софтвер. Тоа е организацијата Слободен софтвер Македонија. Веб страницата на оваа организација е www.slobodensoftver.org.mk и на неа може да се најдат новости и интересни теми за слободниот софтвер во Македонија.

За Слободен софтвер Македонија

Слободен софтвер Македонија е непрофитна организација која се занимава со слободен софтвер и слободна култура во Р. Македонија. Слободен софтвер Македонија е посветена на промовирање на слободен софтвер, создавање на свест како за економскиот така и за социо-етичкиот контекст на слободниот софтвер, особено за земјите во развој, како што е и Република Македонија.

Слободен софтвер Македонија исто така неуморно работи на промовирање на слободна култура во услови кога општествениот и технолошкиот напредок овозможува сè поголем дел од човештвото да пристапува, создава, променува, објавува и дистрибуира различни видови на дела во дигитална форма.

Преземено од веб страницата на
Слободен софтвер Македонија

Постојат и други организации – заедници на корисници на слободниот софтвер во Македонија. Меѓи нив позната е заедницата Лугола, која претставува група на корисници на GNU/Linux од Битола (www.lugola.net).

Доколку корисникот забележи некоја грешка или има сугестија до преводот, може да ја пријави на bugs.softver.org.mk.

Литература

1. Ubuntu Linux; Симе Арсеновски, Ѓорѓи Какашевски; Скопје 2007
2. Linux Bible, Christopher Negus, Wiley Publishing 2006
3. Beginning Ubuntu Linux, Keir Thomas, Apress 2006

4. Linux International, www.li.org
5. GNU, www.gnu.org